

Nr 189

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående reglering av sockernäringsen i riket m. m.; given Stockholms slott den 15 april 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sam. B. Norup

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag till avtal mellan staten och Svenska sockerfabriksaktiebolaget angående sockertillverkningen m. m. under tiden den 1 maj 1955—den 30 april 1956. Vidare föreslås, att rätten att till riket införa socker från och med den 1 februari 1956 tills vidare, dock längst till och med den 31 januari 1957, liksom hittills skall förbehållas staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 april 1955.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup.

Sockernäringen i Sverige har under en följd av år åtnjutit statsmakternas stöd genom särskilda åtgärder vid sidan av tullskyddet. Från och med år 1932 har dessa åtgärder inneburit, att den inhemska sockerindustrien tillförsäkrats ensamrätt i fråga om införsel av socker mot skyldighet att tillämpa vissa angivna priser och bestämmelser vid inköp av sockerbetor och försäljning av socker. Sedan år 1940 garanterar staten därjämte industrien täckning av vissa med sockertillverkningen förbundna kostnader, mot det att sockerindustrien är redovisningsskyldig för sina inkomster av sockertillverkningen. Sockerindustrien i landet har tidigare varit representerad av två bolag, Svenska sockerfabriksaktiebolaget och Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag. År 1936 uppgick Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag i Svenska sockerfabriksaktiebolaget. De nuvarande bestämmelserna, grundade å ett kontrakt mellan sistnämnda bolag och staten, har tillkommit i överensstämmelse med beslut av 1954 års riksdag (prop. 171; rskr. 181) och gäller för tiden till och med den 30 april 1955.

De allmänna grunderna beträffande nu tillämpade åtgärder till sockerbetsodlingens stödjande m. m.

Genom förordning den 23 april 1954 (nr 171) har förordningen den 22 februari 1932 (nr 30) angående reglering av införseln av socker, vilken förordning trädde i kraft den 23 februari 1932 och enligt särskilda förordningar skulle gälla till och med den 31 maj 1954, givits förlängd giltighet för tiden till och med den 31 maj 1955. Enligt förordningen 1932:30 får socker (tulltaxenummer 119 och 120) icke till riket införas av annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt. Detta stadgande, sådant det lyder jämlikt förordningen 1950:169, har dock ej avseende å

transitering, returfortullning eller uppläggning i frihamn eller å tullager och under visst villkor provianteringsfrilager, egentlig gränstrafik samt viss tullfri införsel. Den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter införselrätt av vara, som avses i förordningen 1932: 30, äger att lämna annan tillstånd till införsel därav. Vara, som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas, må, därest densamma icke är enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel att anse såsom olovligen införd, åter utföras under de villkor och i den ordning, som tullstadgan föreskriver.

Gällande kontrakt med Svenska sockerfabriksaktiebolaget överensstämmer med det förslag i ämnet, som fogats vid nyssnämnda proposition 1954: 171. Beträffande innehållet i kontraktet torde jag få hänvisa till berörda förslag. Jag torde vidare här få erinra, att Kungl. Maj:t i brev till generaltullstyrelsen den 23 april 1954 tillkännagivit, att Kungl. Maj:t å Svenska sockerfabriksaktiebolaget för tiden till och med den 30 april 1955 överlåtit rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120). Omförmälda brev har intagits i SFS (nr 170).

Sockerbetsodlingen och sockertillverkningen 1932—1954

Såsom förut nämnts har statsmakterna för odlingsåren 1932—1954 lämnat sockerbetsodlingen särskilt stöd i den form, att den inhemska sockerindustrien tillerkänts ensamrätt i fråga om införsel av socker mot skyldighet att tillämpa vissa angivna priser och bestämmelser vid inköp av sockerbetor och försäljning av socker. Beträffande de grunder, efter vilka betpriset bestämts under åren 1932—1947, torde få hänvisas till propositionen 1948: 262. För odlingen under ett vart av åren 1948 och 1949 utgjorde grundpriset för 100 kilogram sockerbetor med 16 procent sockerhalt 5 kronor 30 öre. Härjämte erhöll odlarna år 1949 inom vissa områden ett arealtilllägg. Tilllägg utgick vidare för odling å särskilt stenbunden mark. Nu nämnda tilllägg har utgått även under de följande åren. För 1950 års betodling höjdes grundpriset för 100 kilogram sockerbetor med 16 procent sockerhalt till 5 kronor 35 öre, varjämte infördes ett stimulanstilllägg som gjordes beroende av den odlade totalarealen på så sätt, att grundpriset ökades med ett öre för varje helt 200-tal hektar, varmed odlingen överstigit 50 000 hektar. Grundpriset fick dock icke överstiga 5 kronor 55 öre, vilket pris uppnåddes vid en odling omfattande minst 54 000 hektar. Eftersom 1950 års odling omfattade 54 400 hektar, uppnåddes sagda maximala grundpris. Vad angår 1951 års betodling höjdes grundpriset för 100 kilogram sockerbetor med 16 procent sockerhalt till 6 kronor 25 öre. Härav ansågs 23 öre vara ett för året utgående stimulanstilllägg, vilket förutsattes skola inräknas i jordbrukskalkylen. (Om odlingen kommit att understiga 50 000 hektar — vilket den icke gjorde — skulle enligt avtalet grundpriset ha minskats med sagda 23 öre.) För att främja en i förhållande till år 1950 vidgad odling av sockerbetor skulle ett ytterligare stimulanstilllägg utgå, avsett att ligga utanför jord-

brukskalkylen, och beroende av den odlade arealen på så sätt, att grundpriset skulle ökas med 1 öre för varje helt 200-tal hektar, varmed odlingen överstege 54 000 hektar. Enär sockerbetsarealen år 1951 utgjorde cirka 54 100 hektar, utgick icke något tillägg av nu avsett slag. Beträffande 1952 års betodling höjdes grundpriset från 6 kronor 25 öre till 7 kronor 35 öre. Härav ansågs 30 öre som ett för året utgående stimulanstillägg, vilket inräknades i jordbrukskalkylen. I motsats till föregående år skulle däremot icke utgå något av odlingens omfattning beroende stimulanstillägg. Enligt en för detta år gällande klausul skulle betodlarföreningen ha rätt att påyrka nya förhandlingar om grundpriset för den händelse socialstyrelsens levnads-kostnadsindex skulle förändras så, att den i 1952 års avtal mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen ingående indexklausulen trädde i tillämpning samt lantarbetarlönerna eller betackordet till följd därav höjdes ytterligare under år 1952. För 1953 års betodling utgjorde grundpriset för 100 kilogram sockerbeter med 16 procent sockerhalt oförändrat 7 kronor 35 öre. Härav ansågs 30 öre som ett för året i anledning av 1952 års dåliga skörderesultat utgående stimulanstillägg, vilket inräknades i jordbrukskalkylen. Beträffande 1954 års odling har grundpriset för 100 kilogram sockerbeter med 16 procent sockerhalt utgjort 7 kronor 20 öre.

Rörande betareal, betskörd och betpris m. m. torde såvitt avser kampanj-åren 1936/37—1944/45 få hänvisas till propositionen 1950:213. För de senare åren må följande uppgifter lämnas.

Kampanjår	Betareal för hela riket	Skörderesultat			Betpris, öre per deciton		
		Betskörd, inköpt vikt		Sockershalt %	Grundpris för 16 % betor	Tillägg för sockerhalt	Tillhoppa
		Hela riket ton	Deciton per hektar				
1945/46	54 586	1 814 414	332	17,51	465,00	43,88	¹ 508,88
1946/47	54 664	1 777 062	325	17,50	465,00	43,72	¹ 508,72
1947/48	48 203	1 493 143	310	17,80	500,00	56,25	¹ 556,25
1948/49	47 544	1 808 162	380	17,47	530,00	48,69	¹ 578,69
1949/50	49 287	1 770 050	359	17,69	530,00	55,98	¹ 585,98
1950/51	54 427	1 978 404	363	16,92	² 555,00	31,91	¹ 586,91
1951/52	54 080	1 732 241	320	18,01	³ 625,00	78,52	¹ 703,52
1952/53	53 852	1 597 092	297	16,41	⁴ 735,00	18,72	¹ 753,72
1953/54	51 168	1 997 002	390	18,06	⁴ 735,00	94,98	¹ 829,98
1954/55 (beräkn.).....	59 489	1 848 200	311	17,01	720,00	45,61	¹ 765,61

¹ Därför har till betodlare som åren 1945—1954 tecknat kontrakt med Mörbylånga, Roma Linköpings eller (t. o. m. 1949) Lidköpings råsockerfabrik utgått arealtillägg, som — utslaget på dessa odlares betskörd — utgjorde 8,33 öre per deciton för år 1945, 7,96 öre per deciton för år 1946, 8,85 öre per deciton för år 1947, 7,43 öre per deciton för år 1948, 7,08 öre per deciton för år 1949, 7,19 öre per deciton för år 1950, 9,09 öre per deciton för år 1951, 9,50 öre per deciton för år 1952, 5,92 öre per deciton för år 1953 och 7,21 öre per deciton för år 1954.

² Inklusivt stimulanstillägg av 20 öre. ³ Inklusivt stimulanstillägg av 23 öre. ⁴ Inklusivt stimulanstillägg av 30 öre.

Beträffande tillverkningen i riket av råsocker och raffinad må i fråga om åren 1936/37—1944/45 likaledes hänvisas till propositionen 1950: 213. Under åren därefter uppgick tillverkningen till de myckenheter, som redovisas i följande tablå.

Kampanjär	Tillverkat råsocker, ton	Tillverkad raffinad, ton
1945/46	294 405	233 778
1946/47	289 130	248 244
1947/48	242 706	219 084
1948/49	291 136	254 265
1949/50	290 154	229 526
1950/51	¹ 310 989	252 082
1951/52	² 292 910	252 379
1952/53	³ 241 561	199 289
1953/54 (def.)	⁴ 351 914	218 529
1954/55 (beräkn.)	⁵ 304 188	245 000

Försäljningen av socker inom riket m. m.

Under tiden 1932—1939 gällde i avseende å sockerindustriens prissättning å socker i huvudsak följande bestämmelser. Sockerbolagets priskurantpris å krossmelis (K 5) skulle vara normerande för priskurantpriserna å övriga sockersorter på så sätt, att en ökning eller minskning av priset å K 5 åtföljdes av samma ökning eller minskning av priserna å övriga sockersorter. Priset å K 5 bestämdes enligt samma grunder som dittills efter världsmarknaden, varvid dock skulle gälla, att lägre pris för sagda sockersort ej behövde tillämpas än ett visst bestämt pris, vilket på sätt framgår av följande tablå varierade under åren omedelbart före och efter krigsutbrottet.

Monopolåret	Fastställda minimipriset å K 5
¹ / ₃ 1936— ²⁸ / ₂ 1937	} 31 öre per kg för tiden ¹ / ₃ — ²⁰ / ₁₁ 1936 } 30 öre per kg därefter
¹ / ₃ 1937— ²⁸ / ₃ 1938	
¹ / ₃ 1938— ²⁹ / ₂ 1940	32 öre per kg

Med hänsyn till läget utomlands kunde detta system ej tillämpas på sockerproduktionen under monopolåret 1940/41. På sätt framgår av vad förut anförts har under denna tid och därefter ett sådant system tillämpats, att staten med viss inskränkning garanterat bolaget täckning för de med sockertillverkningen förbundna kostnaderna mot att bolaget varit redovisningsskyldigt för sina på grund av sockertillverkningen erhållna inkom-

¹ Härav 304 102 ton ur svenska betor. ² Härav 285 249 ton ur svenska betor. ³ Härav 234 021 ton ur svenska betor. ⁴ Härav 334 518 ton ur svenska betor. ⁵ Härav 288 474 ton ur svenska betor.

ter. Det har förutsatts, att priserna skall av Kungl. Maj:t så avvägas, att den staten åvilande garantien principiellt och i stort sett infrias genom bolagets sockerförsäljningar, en princip som emellertid under vissa av krigs- och efterkrigsåren, i syfte att förebygga höjd prisnivå, icke ansetts böra följas.

Även beträffande de under tidigare år faktiskt tillämpade priserna å socker av de viktigaste märkena må hänvisas till propositionen 1950:213. Från och med mitten av år 1942 har berörda priser uppgått till de belopp, som anges i följande sammanställning.

Tidsperiod		Priskurantpriserna i öre per kg enligt sockerbolagets noteringar		
		Krossmelis	Bitsocker	Toppsocker
¹³ / ₇	1942— ¹ / ₁ 1947	49	55	56
² / ₁	1947— ⁶ / ₅ 1947	60	66	—
⁷ / ₅	1947— ¹⁷ / ₅ 1948	63	69	—
¹⁸ / ₅	1948— ⁷ / ₅ 1950	65,25	71,25	—
⁸ / ₅	1950— ⁹ / ₂ 1951	67,25	73,25	—
¹⁰ / ₃	1951— ¹⁶ / ₃ 1951	77,25	83,25	—
¹⁷ / ₃	1951— ³⁰ / ₄ 1951	80,25	86,25	—
¹ / ₅	1951— ⁸ / ₇ 1951	77,75	83,75	—
⁹ / ₇	1951— ¹⁶ / ₃ 1952	84,00	90,00	—
¹⁷ / ₃	1952— ³⁰ / ₉ 1953	94,00	100,00	—
¹ / ₁₀	1953— ² / ₅ 1954	91,00	97,00	—
³ / ₅	1954— ³⁰ / ₆ 1954	89,00	95,00	—
¹ / ₇	1954—	88,00	95,00	—

Det bör anmärkas, att sockerbolaget t. o. m. den 30 april 1951 tilläpbat bruttoprissättning med 4 procent grossistrabatt. Härefter har bolaget övergått till nettoprissättning med 1 procent kassarabatt.

Granskningen av Svenska sockerfabriksaktiebolagets verksamhet m. m.

Sedan Kungl. Maj:t den 19 april 1940 i enlighet med riksdagens beslut godkänt det i propositionen nr 1940: 189 L intagna kontraktet mellan staten och Svenska sockerfabriksaktiebolaget, utfärdade Kungl. Maj:t den 10 maj 1940 (SFS nr 377) ny instruktion för statens sockernämnd att lända till efterrättelse från och med den 1 juni 1940. Enligt den nya ordningen skulle sockernämndens viktigaste uppgift vara att granska sockerbolagets verksamhet. Därtill kom vissa andra uppdrag såsom att utöva upplysningsverksamhet beträffande arbetslöner m. m. ävensom, enligt särskild författning, att fördela statsanslag och statslån till enskilda järnvägar för utförande av lastningsanordningar för sockerbeter. Nämnden har slutligen på

särskilt uppdrag ägt att utöva tillsynen över den av bolaget på statens uppdrag bedrivna sockerimporten. Nämndens uppgifter har från och med den 1 juli 1950 överförts till statens jordbruksnämnd (prop. 1950:161, rskr. 248).

Med skrivelse den 5 april 1955 har statens jordbruksnämnd överlämnat en redogörelse för sockerbolagets verksamhet avseende avtalsåret 1953/54. Redogörelsen har upprättats av *revisorn A. Ljunggren*, sockernämndens expert i industriell bokföring och organisation, vilken jämte numera avlidne landshövdingen C. Mannerfelt på sin tid erhållit jordbruksnämndens uppdrag att biträda denna med granskningen av sockerbolagets verksamhet.

Beträffande det närmare innehållet av redogörelsen, vilken uppställts på liknande sätt som sockernämndens tidigare verksamhetsberättelser, torde jag få hänvisa till densamma. Här torde blott få beröras vad Ljunggren anfört rörande det ekonomiska mellanhavandet mellan staten och sockerbolaget.

Av redogörelsen framgår, att sockerbolagets bokslut för räkenskapsåret 1953/54 utvisar ökning av statsregleringens inbalanserade fordran å sockerbolaget från cirka 11 022 000 kronor till cirka 11 810 000 kronor. Det under året å den svenska sockerrörelsen uppkomna underskottet utgör cirka 10 759 000 kronor eller, om — för vinnande av jämförelse med närmast föregående år — sirapsrörelsen medräknas, cirka 9 796 000 kronor. Gentemot närmast föregående år redovisas en resultatförsämring av cirka 6 074 000 kronor. Försämringen har huvudsakligen föranletts av att det genomsnittliga försäljningspriset under året minskat med 2,21 öre per kilogram, motsvarande ett belopp av cirka 5 800 000 kronor. Till försämringen har vidare bidragit genom minskad försäljning och lägre pris minskade melassintäkter, genom lägre pris minskad intäkt å sirapstillverkningen samt slutligen högre låst kostnadsersättning. Kostnadsfördyringen har å andra sidan motverkats av lägre betkostnader, ökade intäkter på försäljningen av råsocker till sirap samt av ökade betmaseintäkter. I motsats till den svenska redovisar den utländska sockerrörelsen ett betydande överskott av cirka 14 366 000 kronor, innebärande en förbättring gentemot närmast föregående år med cirka 11 396 000 kronor. Orsaken till den betydande ökningen av överskottet 1953/54 är huvudsakligen att finna, förutom i sänkta kostnader särskilt för lager och räntor, i att försäljningen i det närmaste fördubblats, samtidigt som priset på utlandsockret nedgått. Sockerbolaget hade i sin vid statsförhandlingarna 1954 avlämnade kalkyl, baserad på i december 1953 gällande priser, beräknat, att underskottet på den svenska sockerrörelsen för verksamhetsåret 1953/54 skulle komma att utgöra 13 393 000 kronor, medan på den utländska sockerrörelsen skulle komma att redovisas ett överskott av 15 379 000 kronor eller sålunda på båda rörelserna sammantagna ett överskott å 1 986 000 kronor. Resultaten enligt bokslutet blev ett underskott på den svenska sockerrörelsen av cirka 9 796 000 kronor och ett överskott på den utländska av cirka 14 366 000 kronor, d. v. s. ett saldoöverskott på båda rörelserna av cirka 4 570 000 kronor.

Ljunggren framhåller emellertid, att det å statsregleringens konto redovisade bokslutsresultatet av den inhemska sockerrörelsen, liksom alla tidigare år under statsregleringsperioden, icke ger ett fullgiltigt uttryck för mellanhavandet mellan staten och bolaget. Detta beror bland annat på att vissa kostnadsposter kommer att påverkas av utredningar, vilka vid bokslutstillfället ej kunnat slutföras, eller på att bokslutet baserats på siffror, som först vid senare tidpunkt kan definitivt fastställas. Kontot kommer därför att i innevarande års räkenskaper i viss mån korrigeras genom tillkommande eller avgående poster, hänförande sig till ett tidigare års verksamhet.

Beträffande det ekonomiska resultatet av sockerrörelsen under nu löpande verksamhetsår erinrar Ljunggren om att detta år utgår först den 30 april 1955, varför definitiva siffror ej föreligger. Då betkampanjen är avslutad samt dess allmänna förutsättningar och resultat i stort sett är kända, torde dock, framhåller Ljunggren, de nu tillgängliga preliminära siffrorna sannolikt icke komma att avvika särskilt mycket från de vid räkenskapsårets slut definitiva siffrorna. Beträffande sockerrörelsen i dess helhet och dess ekonomiska slutresultat 1954/55 anför Ljunggren följande.

Socketbolaget beräknade i sin vid statsförhandlingarna 1954 avlämnade kalkyl rörande de svenska och utländska sockerrörelserna verksamhetsåret 1954/55, att vid då gällande priser på socker, sirap och melass ett underskott skulle föreligga på den svenska sockerrörelsen vid räkenskapsårets slut av cirka 11 190 000 kronor. Kalkylen var baserad på en normalråsockervolym om 287 000 ton, vidare på oförändrat betpris och försäljningspris på sockerrörelsens produkter, på en låst kostnadsersättning av 41,87 öre per tillverkat kilogram råsocker samt på en försäljning av svenskt socker och svensk sirap om 306 000 ton, i raffinadvärde räknat. I årets vid statsförhandlingarna 1955 avlämnade kalkyl har åter underskottet på den svenska sockerrörelsen per den 30 april 1955 beräknats utgöra 14 821 000 kronor. En differens mellan de båda kalkylerna föreligger sålunda på 3 631 000 kronor, föranledd av efter den förnämnda kalkylens upprättande inträffade förändringar i fråga om kostnader och intäkter. Huvudsakligen på grund av från 234 574 till 225 219 ton minskade sockerlager har sålunda ingående värdet i dessa lager den 1 maj 1954 gentemot samma värde i 1954 års kalkyl nedgått med 10 075 000 kronor. Betkostnaden, som i kalkylen 1954 beräknades på basis av oförändrat grundpris, 735 öre per deciton betor, har på grund av lägre hektarskörd och lägre sockerhalt samt sedan grundpriset vid statsförhandlingarna 1954 sänkts till 720 öre per deciton minskat med 2 545 000 kronor. Slutligen har ersättningen för låsta kostnader gentemot kalkylen 1954 efter indexreglering för kostnadsposterna emballage och bränsle nedgått med 3 862 000 kronor dels på grund av en med 1,25 öre till 40,62 öre per tillverkat kilogram råsocker sänkt multipel, dels på grund av att den i multipelersättningen ingående ersättningen för förelöpande raffinadtillverkning nedgått från tidigare beräknade 3 300 000 kronor till 2 427 000 kronor, beroende på en från 34 255 ton till 24 254 ton minskad förelöpande raffinadtillverkning. Kostnadsminskningarna har i viss mån motverkats av att icke låsta kostnader frånsett betkostnader (räntor, rabatter och diverse kostnader) ökat med 263 000 kronor, varjämte nytillkommit årets beslutade investeringsavgifter om 200 000 kronor. Sammanlagt innebär kostnadsändringarna gentemot kalkylsiffrorna 1954 en kostnadsminskning av 16 019 000 kronor. Å andra

sidan föreligger även betydande intäktsändringar. Utgående lagervärdet har ökat med 5 148 000 kronor, beroende till övervägande delen på en från 191 449 ton till 199 713 ton ökad utgående lagerkvantitet. Differensen har emellertid även påverkats av att lägre priser än tidigare beräknats på bristkvantiteten i råsockerlagret, ävensom på övernormallagerkvantiteten av raffinad. Överskottet på sirapstillverkningen har ökat med 238 000 kronor beroende på ett från 80 kronor till 74,33 kronor per deciton sänkt pris på råsockret, vilken prissänkning likväl delvis motvägts av sirapens under året med 3 öre per kilogram sänkta utförsäljningspris. Intäkterna av försäljningen av raffinad och råsocker har däremot minskat med 22 874 000 kronor, beroende på en med 17 947 ton minskad försäljning och ett genom prissänkningarna den 3 maj och den 1 juli 1954 med sammanlagt 3 öre per kilogram sänkt försäljningspris. Genomsnittliga nedgången i försäljningspriset i 1955 års kalkyl beräknas utgöra 2,16 kronor per deciton och försålda sockerkvantiteten 270 453 ton. Intäktsminskning företer vidare försäljningen av råsocker till sirap på grund av nyssnämnda prissänkning, vilken emellertid i viss mån motverkats av en med 400 ton ökad råsockerförbrukning. Intäktsminskningen utgör 703 000 kronor. Slutligen har intäkterna av försäljningen av melass gentemot 1954 års kalkyl beräknats minska med 1 499 000 kronor. Nedgången i intäkten har huvudsakligen föranletts av prissänkningen den 1 oktober 1954 med 3 öre per kilogram vid försäljning till foderhandlare och industrier och med 1,5 respektive 3 öre per kilogram vid försäljning till beför och sirap. Den sammanlagda intäktsminskningen skulle sålunda inräknat några mindre här ej nämnda intäktsändringar utgöra 19 650 000 kronor. Då kostnadsminskningarna utgör 16 019 000 kronor, skulle den svenska sockerrörelsens resultat enligt 1955 års kalkyl jämfört med samma resultat i kalkylen 1954 ha försämrats med 3 631 000 kronor. Beträffande den utländska sockerrörelsen förelåg enligt 1954 års kalkyl ett överskott av 812 000 kronor, medan kalkylen 1955 redovisar ett överskott av 7 581 000 kronor. Resultatförbättringen gentemot den förstnämnda kalkylen utgör sålunda 6 769 000 kronor och har huvudsakligen föranletts av lagerförändringar samt av att i 1954 års kalkyl beräknades, att lagret av importsocker skulle slutförsäljas under 1954/55 och att import av utländskt socker detta år ej skulle behöva ifrågakomma. Ingående lagervärdet den 1 maj 1954 har minskat med 1 524 000 kronor, beroende på att lagret, som i kalkylen år 1954 värderades till priset å förtullat socker i lager den 1 maj 1953, i kalkylen år 1955 upptagits till det pris, vartill inköp skett under 1953/54 eller 66,43 kronor per deciton för förtullat respektive 56,43 kronor per deciton för oförtullat socker. Å andra sidan har i kalkylen år 1955 tillkommit ett utgående lager av 5 453 ton med ett lagervärde av 66,43 kronor per deciton för förtullat socker, innebärande en intäktsökning med 3 622 000 kronor, medan i 1954 års kalkyl lager av utländskt socker icke beräknades inneliggande den 30 april 1955. Intäkterna av försäljningen ur ingående lagret av importsocker har genom en med 4 988 ton minskad försäljning och genom ett med 3,96 kronor per deciton sänkt pris minskat med 4 789 000 kronor, samtidigt som kostnaderna huvudsakligen genom inräknandet av tullkostnader i kalkylen ökat med 615 000 kronor. Slutligen har i 1955 års kalkyl räknats med att under 1954/55 inköp av raffinad ur kubaråsocker samt ur danska betor skulle komma att företagas med sammanlagt 34 297 ton, medan som nämnts i den tidigare kalkylen beräknades att dylika inköp av utländskt socker icke skulle komma att äga rum. På nämnda raffinadkvantitet, som i sin helhet antagits bli försäld under 1954/55, har beräknats framkomma ett intäktsöverskott av 7 027 000 kronor. Jämfört med kalkylen år 1954 skulle sålunda resultatet av den utländska sockerrörelsen under

1954/55 enligt 1955 års kalkyl ha förbättrats med 6 769 000 kronor. Så långt nu kan bedömas och under förutsättning av oförändrade sockerpriser och under i övrigt lika förhållanden skulle därför på statsregleringens konto i 1954/55 års bokslut ett underskott komma att redovisas å den svenska sockerrörelsen med 14 821 000 kronor, medan på den utländska rörelsen ett överskott skulle föreligga på 7 581 000 kronor. Då på statsregleringens konto vid innevarande verksamhetsårs ingång inbalanserades en statens fordran på bolaget av 11 810 000 kronor, skulle, sedan hänsyn tagits till övriga tidigare nämnda kontot berörande kostnader och intäkter, statsregleringens fordran å bolaget per den 30 april 1955 komma att redovisas med 4 756 000 kronor.

Statens jordbruksnämnd har lämnat Ljunggrens redogörelse utan erinran.

Förslag till avtal med Svenska sockerfabriksaktiebolaget m. m.

Statens jordbruksnämnd har under januari—mars 1955 haft överläggningar med styrelsen för Sveriges betodlares centralförening och representanter för Svenska sockerfabriksaktiebolaget rörande villkoren för 1955 års betodling och sockerproduktion. Vid överläggningarna har statens priskontrollnämnd varit representerad. Därjämte har till överläggningarna med centralföreningen representanter för jordbrukets förhandlingsdelegation varit kallade. Någon representant för delegationen har dock icke närvarit.

I sin skrivelse den 5 april 1955 har jordbruksnämnden redogjort för nyssnämnda överläggningar. Skrivelsen innehåller jämväl förslag till villkor för 1955 års betodling och till överenskommelse mellan staten och Svenska sockerfabriksaktiebolaget. Av nämndens redogörelse framgår vidare, att förslagen antagits av centralföreningens stämma och bolaget. Nämnden har för egen del förklarat sig biträda förslagen.

Vad först angår överläggningarna med Sveriges betodlares centralförening lämnar jordbruksnämnden följande redogörelse för de därvid framkomna synpunkterna och förslagen.

Vid de i år med centralföreningens styrelse förda förhandlingarna företeddes en undersökning av kostnader och intäkter vid odling av sockerbetor, höstvete och höstraps, utförd under ledning av en särskild kommitté på uppdrag av jordbruksnämnden. Undersökningen visade, att lönsamheten vid betodling var cirka 20 procent bättre än vid höstveteodling. Vidare framlades en sammanställning över producentpriserna på betor i Danmark och Sverige under åren 1951/52—1954/55. Odlarpriserna på sockerbetor i Danmark hade under den angivna tidsperioden i stort sett följt utvecklingen av världsmarknadspriserna på socker. Av sammanställningen framgick vidare att det svenska sockerbetspriset 1951/52 översteg det danska med omkring 1 krona 40 öre per deciton och att denna differens successivt ökat för att 1954/55 beräknas utgöra omkring 2 kronor 50 öre. I samband härmed framhölls, att den svenska sockernäringsen för närvarande åtnjöt ett gränsskydd på över 50 procent mot cirka 20 procent för övriga grenar inom det svenska jordbruket.

Med hänsyn till nu nämnda material föreslog statsdelegerade centralföreningens styrelse, att grundpriset på sockerbetor med 16 procent sockerhalt

av 1955 års skörd skulle sänkas med 50 öre till 6 kronor 70 öre per deciton samt framhöll, att kompensation ej kunde påräknas för kostnadsökningar till följd av den väntade höjningen av arbetslönerna. Föreningen å sin sida yrkade på oförändrat betpris samt kompensation för väntad ökning av arbetskostnaderna och därav följande konsekvensprisstegringar. Gentemot vad nämnden anfört till stöd för sitt förslag, framhöll föreningen bland annat, att förhållandena i Sverige och Danmark icke kunde anses jämförbara. Sverige hade sämre naturliga förutsättningar för betodling än de danska betdistrikten och hade väsentligt högre arbetslöner. Det danska betpriset skulle också komma att undergå en avsevärd höjning innevarande år. Föreningen medgav, att den på nämndens uppdrag gjorda kostnadsundersökningen visade, att betodling i Sverige lönade sig bättre än höstvetedodling. Emellertid skulle enligt undersökningen den sistnämnda odlingen bli förlustbringande vid de priser och kostnader, som skulle komma att gälla innevarande år. Större avseende borde därför enligt föreningen icke fästas vid denna lönsamhetsjämförelse.

Jordbruksnämnden upplyser därefter, att vid slutförhandlingarna enighet nåddes om att grundpriset år 1955 för 100 kilogram sockerbetor med 16 procent sockerhalt skall utgöra 7 kronor. I förhållande till år 1954 skall grundpriset sålunda sänkas med 20 öre per 100 kilogram, varjämte betodlarna själva kommer att få bära de kostnadsstegringar, som föranledes av de höjda arbetslönerna och som av föreningen beräknats till 50 öre per 100 kilogram.

I samband med årets förhandlingar har vidare överläggningar ägt rum i fråga om kostnaderna i samband med överföring av arbetskraft till betodlingen under år 1954. Härom anför nämnden följande.

Kostnaderna för överföring av arbetskraft till betodlingen under år 1954 har som följd av den stora betodlingsarealen nämnda år varit betydande och har preliminärt beräknats uppgå till omkring 600 000 kronor, vilket belopp med 150 000 kronor överstiger det belopp på 450 000 kronor, som tidigare ställts till förfogande från statsregleringens konto hos Svenska sockerfabriksaktiebolaget. Vid de förhandlingar, som förts i frågan, har sockerbolaget och centralföreningen förbundit sig att vardera ersätta en tredjedel av det belopp, varmed kostnaderna överstiger 450 000 kronor. Den återstående tredjedelen har nämnden föreslagit skola ersättas över statsregleringens konto hos sockerbolaget. Enligt senare beräkningar har tredjedelen av det överskjutande beloppet stigit från 50 000 kronor till omkring 58 000 kronor. Ytterligare någon ökning av beloppet kan väntas, sedan återstående räkningar från vissa trafikföretag för sista kvartalet 1954 kommit in. Vid föreningens stämma den 4 april 1955 har föreningen erhållit fullmakt att utbetala sammanlagt 58 105 kronor 50 öre för ändamålet. Eventuellt överskjutande belopp vid slutavräkningen torde enligt nämndens mening få belasta statsregleringens konto.

I anslutning till vad som förekommit vid förhandlingarna har jordbruksnämnden framlagt följande förslag till villkor för 1955 års betodling.

1. Grundpriset för 100 kilogram betor med 16 procent sockerhalt skall utgöra 7 kronor.
2. Prisbestämmelserna för sockerbetor behålles i övrigt oförändrade från år 1954.

3. De i 1954 års betodlingskontrakt intagna bestämmelserna för fraktkostnadsberäkning vid järnvägstransport av betor och betmassa skall ha oförändrad lydelse.

4. Beträffande frågan om rätt för odlare att i särskilda fall plöja upp besått betfält antecknas, att centralföreningen och sockerbolaget överenskommit om samråd för påskyndande av avgörandet av sådana frågor.

5. Här ej särskilt nämnda bestämmelser i gällande betodlingskontrakt behålles jämväl för år 1955 under iakttagande tillika av vad som överenskommits vid direkta förhandlingar mellan centralföreningen och sockerbolaget.

6. Beträffande bidrag till ledararvode och kockahushåll samt reseersättning för betarbetare skall gälla den överenskommelse, som härom träffas mellan statens jordbruksnämnd och arbetsmarknadsstyrelsen, å ena, samt centralföreningen och sockerbolaget, å andra sidan. Sockerbolaget skall ersätta högst 250 000 kronor av vad arbetsmarknadsstyrelsen utger under år 1955 för ändamålet. Ersättningen ingår under de av staten garanterade kostnaderna.

7. Beträffande arbetskraftsfrågan i övrigt återopas vad härom meddelats vid årets förhandlingar.

8. Beträffande melasstilldelningen år 1955 skall gälla samma bestämmelser som under år 1954.

9. Beträffande ersättning till centralföreningen för dess utbetalningar och kostnader för bidrag till vissa odlare för arbetssvårigheter på grund av stenförekomst skall vad härom för år 1954 gällt även tillämpas för år 1955.

10. Beträffande villkor för odling och leverans av i Västergötland odlade betor förutsättes, att vad förra året härom blivit överenskommet i tillämpliga delar också skall gälla för år 1955.

11. Det antecknas beträffande frakter för betor, där transporten sker genom sockerbolagets försorg per bil, att sockerbolaget förklarar sig vilja såsom hittills söka att på ett för odlarna ekonomiskt sätt ordna dessa transporter.

Jordbruksnämnden redogör härefter för *ö v e r l ä g g n i n g a r n a* med *s o c k e r b o l a g e t*. Till överläggningarna hade från bolaget infordrats siffermaterial, vilket efter granskning legat till grund för dessa. Beträffande innebörden av bolagets kalkyler för verksamhetsåret 1955/56 i vad dessa avser den låsta posten hänvisar nämnden till den på följande sida intagna sammanställningen, i vilken till jämförelse även intagits vissa uppgifter, som avser motsvarande kostnadsposter innevarande och närmast föregående år. Sammanställningen upptar för år 1955/56 dels bolagets ursprungliga kalkyl, baserad på en råsockertillverkning av 255 000 ton, dels en av bolaget senare framräknad kalkyl, vilken utgår från en råsockerkvantitet av 300 000 ton. Kalkylerna är grundade på de priser, som gällde i december 1954.

Angående gången av förhandlingarna rörande den s. k. multipeln m. m. anför nämnden i huvudsak följande.

Vid förhandlingarnas början yrkade sockerbolaget, att låsta kostnaders kalkyl skulle utgå från en produktion av 255 miljoner kilogram normalråsocker med en s. k. fast multipel — d. v. s. en multipel för de icke statsgaranterade kostnaderna, vilken var oberoende av den faktiska kvantiteten tillverkat råsocker. Nämnden å sin sida klagjorde redan i början av förhandlingarna, att sockerbolaget icke kunde räkna med att för 1955/56 erhålla ett

Sammanställning av låsta kostnader (i 1 000-tal kronor)

Kostnadsslag	Enligt sockerbolagets bokslut för 1953/54 334 958 ton råsocker	Enligt sockerbolagets kalkyler i januari och februari 1955		
		För 1954/55 288 000 ton råsocker	För 1955/56 grundat på priserna i december 1954	
			255 000 ton råsocker	300 000 ton råsocker
Underhåll	7 388	7 919	7 762	7 762
Avskrivningar på anskaffningsvärdet ...	7 241	8 209	9 628	9 628
Meravskr. ber. på återanskaffningsvärdet		10 756	7 550	7 550
Skatter	2 732	5 200	5 500	5 500
Omkostnader (fri disposition)	300	300	300	300
Personalkostnader (avlönningar m. m.) ..	29 181	31 328	31 852	33 707
Vågpersonalauslöningar	822	814	778	915
Pensioner	5 597	4 296	4 274	4 274
Försäkringar	645	662	645	689
Betfrö	4 820	4 141	3 513	4 132
Kalksten	2 103	2 034	1 793	2 107
Kalkstensfrakter	384	332	319	375
Förbrukningsmaterial för drift	1 753	1 554	1 468	1 731
Betfrakter	5 866	5 743	5 366	6 512
Råsockerfrakter	3 863	3 777	2 953	3 568
Omkostnader	2 813	2 789	2 979	2 979
Emballage	7 551	9 873	10 169	10 729
Raffinadfrakter	3 330	3 801	4 051	4 051
Bränsle	11 078	10 662	9 703	11 251
Regleringskonto	133	186	—	—
Kapitalränta	2 461	4 700	5 300	5 300
Summa	100 061	119 106	115 903	123 060
Belopp i öre per kilogram råsocker	(29,87)	(41,36)	45,45	41,02
<i>Tillkommer läsning av kostnadsposterna</i>				
Räntor, civilförsvar m. m.				665
Melassfrakter				775
Summa belopp i öre per kilogram råsocker				41,50

högre belopp per kilogram råsocker som ersättning för de icke statsgaranterade kostnaderna än under 1954/55. Den för sistnämnda år erhållna multiplern utgjorde 40,15 öre vid en råsockerkvantitet av 300 miljoner kilogram. Nämnden ansåg, att detta belopp borde gälla under 1955/56 oberoende av den faktiska kvantiteten tillverkat råsocker. Den under föregående år gällande indexregleringen av vissa kostnadsposter (bränsle och emballage) borde vidare slopas för 1955/56. För eventuella kostnadsökningar under 1955/56 borde bolaget skaffa sig kompensation genom fortsatt rationalisering av driften. Nämnden framhöll, att det på längre sikt var nödvändigt med en successiv sänkning av kostnaderna för sockertillverkningen med hänsyn till att sockernäringen åtnjöt ett gränsskydd på över 50 procent mot omkring 20 procent för övriga grenar av jordbruksproduktionen.

Statsdelegerade föreslog, att tre tidigare icke låsta kostnadsposter — melassfrakter, civilförsvar m. m. samt räntor — skulle intagas i den låsta kost-

nadsposten. Häremot hade bolaget ingen erinran. Kostnaderna för dessa poster för 1955/56 beräknades av bolaget till 1 440 000 kronor eller 0,48 öre per kilogram råsocker.

I fråga om emballagekostnaderna framhöll bolaget, att dessa väntades öka starkt under 1955/56 som följd av att det paketerade sockrets andel i den försålda kvantiteten var i kraftigt stigande. Den därav föranledda kostnadsstegringen uppvägdes emellertid av högre försäljningsintäkter till staten, varför bolaget yrkade på motsvarande tillägg i multipeln. Statsdelegerade hade ingenting att invända häremot. Kostnadsökningen beräknades av bolaget utgöra 0,65 öre per kilogram råsocker. Den av delegerade erbjudna multipeln utgjorde sålunda totalt $(40,15 + 0,48 + 0,65 =)$ 41,28 öre.

Jordbruksnämnden upplyser därefter, att i slutförhandlingarna enighet nåddes om att multipeln vid 300 miljoner kilogram råsocker skall utgöra 41,50 öre per kilogram. Emellertid framhåller nämnden, att de vid förhandlingarna överenskomna multipelbeloppen kan komma att justeras under loppet av avtalsåret, enär posterna emballage och bränsle liksom i år skall indexregleras.

Vidare erinrar jordbruksnämnden om att man vid beräkningen av multipelbeloppet utgått ifrån att hälften av beloppet per kilogram råsocker skall vara fixerad, medan återstoden skall vara rörlig på sådant sätt, att den blir proportionell mot det kostnadsbelopp, som nu kan beräknas per kilogram råsocker, när råsockermängden tillåtes variera. Till belysande av beräkningssättet, som i fråga om metoden helt överensstämmer med det för 1954/55 tillämpade, anför nämnden följande.

Den fixerade delen av beloppet ingår med 5/10 av det enligt det föregående överenskomna öretalet 41,50 vid 300 miljoner kilogram råsocker. Den rörliga delen utgör kvoten mellan de beräknade icke statsgaranterade kostnaderna och kvantiteten råsocker. Beräkningssättet belyses närmare av följande formel (beteckningar: t = totala icke statsgaranterade kostnader i tusental kronor; r = kvantitet tillverkat råsocker i miljoner kilogram; a = beräknad kostnadsändring i tusental kronor per 1 miljon kilogram tillverkat råsocker; m_r = multipel vid råsockermängden r ; m_{300} = multipel vid 300 miljoner kilogram råsocker; m_r^+ = multipel enligt det föreslagna beräkningssättet).

$$m_r^+ = 0,5 m_{300} + 0,5 m_r$$

där m_r beräknas ur relationen

$$10 m_r = \frac{t_r}{r} = \frac{t_{300}}{r} + a \left(r - 300 \right)$$

och konstanterna t_{300} , m_{300} och a har följande värden

t_{300}	124 500
m_{300}	41,50
a	156,15

Vid formelns tillämpning skall faktiskt utvunnen råsockerkvantitet avrundas uppåt till närmast hela miljontal kilogram. Multipeln skall icke understiga det belopp, som enligt samma formel beräknas för 340 miljoner kilogram råsocker, och icke överstiga det belopp, som beräknas för 260 miljoner kilogram råsocker.

Följande tabell visar multipelns storlek vid vissa angivna kvantiteter råsocker.

Utvunnen råsocker- kvantitet milj. kg (r)	Belopp i öre per kg råsocker $\left(\frac{m}{r}\right)$
260 och därunder	43,49
270	42,94
280	42,42
290	41,95
300	41,50
310	41,08
320	40,69
330	40,32
340 och däröver	39,98

Enligt vad jordbruksnämnden upplyser, synes ett bifall till vad sålunda avhandlats icke böra medföra någon sänkning av sockerbolagets försäljningspris för socker. Sänkningen av betpriset medför visserligen en kostnadsbesparing för sockertillverkningen av omkring 4,2 miljoner kronor eller 1,4 öre per kilogram råsocker. Statsregleringens konto hos bolaget visar emellertid enligt nuvarande beräkningar ett överskott för 1955/56 av endast 2 857 000 kronor, motsvarande vid en antagen försäljning av 329 000 ton socker och sirap, uttryckt i raffinadvärde, 0,87 öre per kilogram. Med hänsyn till att en viss säkerhetsmarginal är önskvärd, finner sig nämnden icke böra föreslå någon prissänkning.

I fråga om kostnaderna för sirapstillverkningen upplyser jordbruksnämnden, att sockerbolaget föreslagit fortsatt låsning enligt oförändrade grunder. Nämnden har för sin del icke haft något att erinra häremot. Låsta kostnaders kalkyl för sirapstillverkningen 1955/56 uppgår vid en beräkning tillverkning av 23 500 ton till 4 761 000 kronor eller 20,26 öre per kilogram sirap. De i sirapskalkylen 1955/56 ingående kostnadsposterna är baserade på prisläget i december 1954. Enär posterna emballage och bränsle, liksom under avtalsåret 1954/55, skall indexregleras, kan emellertid det sålunda överenskomna multipelbeloppet för sirap komma att justeras under loppet av året.

I anslutning till de förda förhandlingarna har jordbruksnämnden utarbetat följande förslag till överenskommelse rörande villkoren för sockertillverkningen m. m. under regleringsåret 1 maj 1955—30 april 1956.

»a) Det för tiden 1 maj 1954—30 april 1955 gällande kontraktet mellan Svenska staten och Svenska sockerfabriksaktiebolaget angående socker-

tillverkningen m. m. förnyas att gälla för tiden 1 maj 1955—30 april 1956, därvid i det nya kontraktet skola gälla följande under b)—g) angivna ändrade bestämmelser.

b) Vad i äldre kontraktet sägs om tiden 1 maj 1954—30 april 1955 skall i stället gälla tiden 1 maj 1955—30 april 1956, liksom vad i det äldre kontraktet sägs rörande förhållandena den 30 april 1955 i stället skall avse den 30 april 1956. I § 2 fjärde stycket skall 1953 ändras till 1954.

c) I § 2 första stycket intagna grundpriset 7 kronor 20 öre sänks till 7 kronor.

d) 4 § 1 mom. första stycket erhåller följande ändrade lydelse: 'Statens garanti — — — frakter för kalksten, betor, melass, råsocker och raffinad, emballage, försäkringar, bränsle, civilförsvar m. m. och räntor samt ej heller — — — närmast hela miljontal kilogram. Om råsockerkvantiteten uppgår till 300 miljoner kilogram skall ifrågavarande belopp utgöra 41,50 öre. Om råsockertillverkningen blir mindre eller större än 300 miljoner kilogram skall av nyssnämnda belopp hälften bli bestående, under det att återstående beloppet görs rörligt och beräknas som hälften av kvoten mellan de kostnader, vilka enligt ovan icke omfattas av statsgarantien (i fortsättningen benämnda de låsta kostnaderna) och den tillverkade kvantiteten råsocker, därvid sagda kostnader, som vid 300 miljoner kilogram beräknas utgöra 124 500 000 kronor skola minskas respektive ökas med 156 150 kronor för varje miljontal kilogram, varmed den avrundade råsockerkvantiteten understiger respektive överstiger 300 miljoner kilogram. Det sammanlagda beloppet skall dock icke understiga 39,98 öre per kilogram råsocker och ej heller överstiga 43,49 öre per kilogram råsocker. Ifrågavarande belopp — — — december 1954. Justeringen — — — prisindex.'

e) I 4 § 1 mom. andra stycket ändras beloppet 20,60 öre till 20,26 öre; årtalet 1953 ändras till 1954.

f) 4 § 1 mom. åttonde stycket erhåller följande ändrade lydelse: 'Under statsgarantien får inläggas *dels* av bolaget bestridda kostnader till bidrag till vissa odlare för arbetssvårigheter på grund av stenförekomst i enlighet med vad som gällt under år 1954, *dels* intill ett belopp av 250 000 kronor, vad bolaget enligt överenskommelse mellan statens jordbruksnämnd och arbetsmarknadsstyrelsen, å ena, samt centralföreningen och sockerbolaget, å andra sidan, kan komma att utgiva i bidrag till ledarearvode och kockahushåll samt reseersättning för betarbetare.'

g) 4 § 4 mom utgår.»

Punkterna 1—3 i Allmänna uttalanden från 1954 års förhandlingar skall vidare enligt nämnden kvarstå även i år.

Jordbruksnämnden hemställer, att förslaget till nytt avtal mellan staten och bolaget måtte underställas riksdagen för godkännande ävensom att av riksdagen måtte utverkas förlängning av nu gällande införselmonopol för socker intill ingången av februari månad 1957. Nämnden anmäler vidare, att — med hänsyn till att förslag framlagts om övergång till ett nytt prissättningssystem för jordbruksprodukter, vilket beräknas träda i kraft senast den 1 september 1956 — en del bestämmelser i förslaget till nytt avtal torde böra få äga giltighet även under tiden 1 maj—31 augusti 1956. Nämnden förklarar sig slutligen ha för avsikt att — i tid för att underställas 1956 års riksdag — återkomma angående de frågor i övrigt, som kan uppkomma i samband med en avveckling av det nuvarande prissättningssystemet.

Departementschefen

Statsmakterna har under en följd av år reglerat sockernäringen i landet genom avtal med såväl sockerindustrien som betodlarna. Huvudprincipen för regleringen har varit, att staten enligt vissa bestämmelser tillförsäkrat Svenska sockerfabriksaktiebolaget ensamrätt till import av socker mot att bolaget åtagit sig att inbjuda till teckning av kontrakt om sockerbetsodling i enlighet med av staten godkända grunder. Därjämte har staten sedan ett antal år garanterat bolaget täckning av vissa med sockertillverkningen förenade kostnader mot att bolaget varit redovisningsskyldigt för sina inkomster av sockertillverkningen.

Samma principer synes i huvudsak böra gälla även för nästa tillverkningsår. Ett avtal mellan staten och bolaget rörande sockerproduktionen bör alltså även i år genomföras.

Vid förhandlingar mellan statens jordbruksnämnd och styrelsen för Sveriges betodlares centralförening har nämnden framlagt förslag rörande villkoren för sockerbetsodlingen under år 1955. Detta har sedermera godkänts av föreningen vid föreningsstämma den 4 april 1955.

De sålunda utarbetade villkoren för 1955 års odling avviker i vissa hänseenden från dem, som gällde för 1954 års odling. Grundpriset för 100 kilogram betor med 16 procent sockerhalt avses sålunda skola sänkas till 7 kronor. Vidare må nämnas, att reglerna för bidrag till ledararvode och kockahushåll samt reseersättning för betarbetare något omarbetats.

I övrigt överensstämmer villkoren för årets odling i huvudsak med de hittillsvarande. Sålunda skall även i år till odlare, som tecknar kontrakt för leverans till Mörbylånga, Roma eller Linköpings råsockerfabrik, utgå ett arealtillägg av 10 kronor för varje påbörjat halvt hektar odlade betor, dock att för odling, som icke överstiger ett kvarts hektar, arealtillägget skall utgå med endast 5 kronor. I den mån i övrigt intet särskilt nämnts i förslaget till odlingsvillkor skall gälla vad som tillämpades förra året.

De angivna villkoren för sockerbetsodlingen under år 1955 torde böra godtagas.

Jag torde härefter till behandling få upptaga frågan om nytt avtal mellan staten och bolaget. Liksom under tidigare år har förslag till dylikt avtal upprättats av nämnden efter överläggningar med bolaget. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen enades man därvid om att kalkylen över de kostnader för bolagets verksamhet, vilka icke är föremål för statlig garanti, under det kommande verksamhetsåret skall grundas på en produktion av 300 000 ton normalråsocker. Enligt min mening torde överenskommelsen i denna del böra godkännas. I övrigt stämmer överenskommelsen i stora drag överens med det nu löpande avtalet. Beträffande de viktigaste avvikelserna må följande framhållas.

Enligt det gällande avtalet mellan staten och bolaget omfattar den av staten lämnade garantien för vissa av bolagets kostnader ej posterna underhåll, avskrivningar, skatter, omkostnader (varav visst mindre belopp till bolagsstyrelsens fria disposition), avlöningar och pensioner, försäkringar, betfrö, kalksten, förbrukningsartiklar, frakter för kalksten, betor, råsocker och raffinad, emballage och bränsle, vilka båda sistnämnda poster dock är indexreglerade, samt förräntning av bolagets eget kapital (vinst). Bolaget får under innevarande år i stället för täckande av dessa poster tillgodoräkna sig ett belopp av 40,15 öre per kilogram tillverkat socker (den s. k. multipeln). Nyssnämnda belopp har beräknats med utgångspunkt från en råsockermängd av 300 000 ton. Hälften av multipeln är fixerad, medan återstoden är rörlig på så sätt, att den inom vissa gränser är proportionell mot det belopp, som kan beräknas per kilogram råsocker, när råsockermängden tillåtes variera. Multipeln kan vidare ändras under året på grund av indexreglering för posterna emballage och bränsle.

Den i år träffade överenskommelsen innebär inga ändringar i dessa bestämmelser utom i fråga om, såsom förut nämnts, multipelns storlek samt att posterna räntor, civilförsvaret m. m. samt melassfrakter skall ingå bland de lästa kostnaderna. Vid den förut nämnda kvantiteten om 300 000 ton råsocker skall multipeln utgöra 41,50 öre per kilogram. Enligt överenskommelsen skall endast hälften av denna multipel, vilken kan komma att justeras under loppet av avtalsåret på grund av att posterna bränsle och emballage skall indexregleras, vara fixerad. Återstoden av multipeln skall vara rörlig på så sätt, att den skall göras proportionell mot det kostnadsbelopp, som kan beräknas per kilogram råsocker, när råsockermängden tillåtes variera. Multipeln kommer sålunda enligt överenskommelsen att variera alltefter den utvunna mängden råsocker. Den skall dock icke understiga det belopp, som enligt beräkningsgrunderna motsvarar en råsockerkvantitet av 340 000 ton, och icke överstiga det belopp, som motsvarar en kvantitet av 260 000 ton.

Mot de av nämnden föreslagna avtalsändringarna synes icke vara något att erinra. Jag anser mig sålunda kunna förorda det av nämnden upprättade förslaget till avtal. Detta har även godkänts av bolaget. Förslaget innehåller vidare vissa allmänna uttalanden från förhandlingarna (*bilaga 1*). Beträffande de närmare detaljerna i detta torde jag få hänvisa till avtalstexten.

Avtalet torde lämpligen böra i huvudsak gälla under tiden den 1 maj 1955 — den 30 april 1956. Såsom framgår av avtalets innehåll kommer emellertid vissa av bestämmelserna att få giltighet även efter sistnämnda tidpunkt. Beträffande vad jordbruksnämnden anfört om ytterligare utsträckning av giltighetstiden för en del av bestämmelserna i avtalet i samband med en eventuell övergång till nytt prissättningssystem för jordbruksprodukter torde jag få återkomma i annat sammanhang.

Grunderna för avtalet bör underställas riksdagen. Jag förutsätter dock att — liksom tidigare varit fallet — den omständigheten, att avtalsgrunderna

prövats av riksdagen, ej skall utgöra hinder för Kungl. Maj:t att, därest så påkallas av väsentligt ändrade förhållanden, med berörda parter överenskomma om av dylika omständigheter motiverade jämkningar i kontraktet ävensom eljest företaga de mindre jämkningar, som kan finnas erforderliga.

Vidare förutsättes, att riksdagen fattar beslut om att för tiden från den 31 januari 1956, då nu gällande importmonopol utgår, till och med viss framtida tidpunkt rätt att till riket införa socker icke skall tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt. Erforderliga närmare föreskrifter torde få utfärdas av Kungl. Maj:t. Det bör givetvis iakttagas, att importrätten lämnas fri beträffande de i 1 § andra och tredje styckena av kontraktet avsedda fallen. Ehuru avtalet med bolaget är avsett att utgå den 30 april 1956, bör Kungl. Maj:t med hänsyn till en eventuell avveckling av det nuvarande systemet ha möjlighet att utsträcka giltighetstiden för införselmonopolet intill ingången av februari månad 1957.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) besluta, att för tiden från och med den 1 februari 1956 till och med dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, dock senast den 31 januari 1957, rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120) med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skall tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som må erfordras för upprätthållande av nu angivna ensamrätt; samt

3) medge, att avtal må träffas mellan staten och Svenska sockerfabriksaktiebolaget rörande sockertillverkningen m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag förut anför.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Malte Olsson

Förslag
till
Kontrakt mellan svenska staten och Svenska sockerfabriksaktie-
bolaget angående sockertillverkningen m. m. under tiden
1 maj 1955—30 april 1956

Mellan svenska staten å ena sidan samt å andra sidan Svenska sockerfabriksaktiebolaget, i det följande benämnt bolaget, är följande överenskommelse träffad.

1 §.

Staten tillförsäkrar bolaget för nedan i 9 § omnämnda tid att annan än bolaget ej skall äga laglig rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120).

Vad ovan sägs skall icke utgöra hinder för annan att företaga transitering, returfortullning eller uppläggning i frihamn eller å tullager eller provianteringsfrilager av nyss omnämnda vara; dock får å provianteringsfrilager upplagd sådan vara endast efter av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning.

Vad i första stycket sägs gäller ej heller i avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 eller 8 § samma förordning.

Utän hinder av vad ovan sägs äger staten rätt att till riket införa de myckenheter socker, som staten anser erforderligt anskaffa, varvid emellertid förutsättes, att försäljningen av sålunda importerat socker sker med anlitan- de av bolaget. Bolagets verksamhet med importsocker skall bedrivas såsom en från verksamheten enligt förevarande kontrakt fristående rörelse, reglerad genom särskilt avtal mellan staten och bolaget. De utgifter, som äro för- enade med importvarans anskaffande (däri inräknat ränta å i denna rörelse investerat kapital), lagring, försäljning m. m., skola alltså icke ingå under statens garanti enligt 4 § här nedan, utan gäller angående dylika utgifter liksom rörande redovisning av de å importverksamheten uppkommande in- komsterna vad därom i särskild ordning överenskommes mellan staten och bolaget.

2 §.

Bolaget förbinder sig att inbjuda till teckning av kontrakt angående soc- kerbetsodling under år 1955 i enlighet med mellan bolaget och Sveriges betodlares centralförening vid förhandlingar direkt eller inför statens jord- bruksnämnd överenskomna grunder. Grundpriset för 100 kilogram betor med 16 procent sockerhalt skall utgöra 7 kronor. Dessutom skall till odlare, som år 1955 tecknar kontrakt för leverans till Mörbylånga, Roma eller Lin- köpings råsockerfabrik, utgå ett arealtillägg av 10 kronor för varje påbörjat

halvt hektar odlade betor, dock att för odling, som ej överstiger ett kvarts hektar, arealtillägget skall utgå med allenast 5 kronor.

I betodlingskontrakten skall intagas erinran om den mellan Kungl. Maj:t och Sveriges betodlares centralförening träffade överenskommelsen, att på hemställan av sagda förening må genom visst skiljemannaförfarande omprövning ske, huruvida höjning av betpriset kan anses motiverad med hänsyn till sådan stegring av kostnaderna för produktionen av betor, som innebär att förutsättningarna för det avtalade priset i någon mera betydande mån förändrats.

Bolaget åtager sig att iakttaga vad enligt nyssberörda skiljemannaförfarande må bli bestämt beträffande eventuell höjning av betpriset eller bestämts vid årets förhandlingar.

Vid teckning av betodlingskontrakt, avseende leverans till Linköpings eller Mörbylånga råsockerfabrik, skola dock i fråga om täckningsersättning och bidrag till järnvägsfrakter gälla i huvudsak samma grunder, som här om tillämpats år 1954.

Beträffande odling och leverans av i Västergötland odlade betor skola gälla härom särskilt bestämda villkor.

3 §.

Bolaget är skyldigt att vid försäljning av socker och sirap samt vid sockertillverkningen erhålla biprodukter tillämpa de priser och försäljningsvillkor, som fastställas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av statens jordbruksnämnd.

Finner bolaget att på grund av ändrade förhållanden eller eljest ändring bör ske i fråga om priser eller försäljningsvillkor, som nyss nämnts, har bolaget att med förebringande av erforderlig utredning göra anmälan där om hos statens jordbruksnämnd.

4 §.

För avtalstiden 1 maj 1955—30 april 1956 är bolaget gentemot staten redovisningsskyldigt för sina samtliga inkomster på grund av tillverkningen och försäljningen av socker och sirap samt vid sockerframställningen erhålla biprodukter, och åtager sig staten att — med den inskränkning, som följer av bestämmelserna i 1 mom. här nedan — svara för täckning av bolagets för samma tillverkning och försäljning havda kostnader. Därvid skola särskilt följande grunder iakttagas.

1 mom. Statens garanti för täckning av bolagets kostnader vid sockerframställningen omfattar icke kostnadsposterna underhåll, avskrivningar å fastigheter, maskiner och inventarier, skatter till stat och kommun, till bolagsstyrelsens fria disposition stående medel, avlöningar, pensioner, förbrukningsartiklar, omkostnader, kalksten, betfrö, frakter för kalksten, betor, melass, råsocker och raffinad, emballage, försäkringar, bränsle, civilförsvar m. m. och räntor samt ej heller förräntning av bolagets eget kapital (vinst), utan skall bolaget självt täcka dessa kostnader mot det att bolaget äger tillgodoräkna sig visst belopp för varje under räkenskapsåret i fråga tillverkat kilogram råsocker. Vid beräkning av detta belopp skall den under räkenskapsåret tillverkade kvantiteten råsocker avrundas uppåt till närmast hela miljontal kilogram. Om råsockerkvantiteten uppgår till 300 miljoner kilogram skall ifrågavarande belopp utgöra 41,50 öre. Om råsockertillverkningen blir mindre eller större än 300 miljoner kilogram skall av nyssnämnda belopp hälften bli bestående, under det att återstående beloppet göres rörligt och beräknas som hälften av kvoten mellan de kostnader, vilka enligt

ovan icke omfattas av statsgarantien (i fortsättningen benämnda de låsta kostnaderna), och den tillverkade kvantiteten råsocker, därvid sagda kostnader, som vid 300 miljoner kilogram beräknas utgöra 124 500 000 kronor, skola minskas respektive ökas med 156 150 kronor för varje miljontal kilogram, varmed den avrundade råsockerkvantiteten understiger respektive överstiger 300 miljoner kilogram. Det sammanlagda beloppet skall dock icke understiga 39,98 öre per kilogram råsocker och ej heller överstiga 43,49 öre per kilogram råsocker. Ifrågavarande belopp per kilogram råsocker skola emellertid i nedan angiven utsträckning indexregleras. Två däri ingående poster — emballage och bränsle — skola nämligen vid slutet av avtalsåret justeras med hänsyn till då inträffade ändringar i prisutvecklingen i förhållande till det genomsnittliga prisläget i december 1954. Justeringen skall ske med tillämpning av vissa av bolaget uppgjorda och av jordbruksnämnden granskade prisindex.

Statens garanti för täckning av bolagets kostnader vid sirapsframställningen omfattar icke kostnadsposterna avskrivningar å fastigheter, maskiner och inventarier, skatter till stat och kommun, personalkostnader (avlöningar), försäkringar, bränsle, emballage, förbrukningsmaterial, underhållsmaterial, frakter för råsocker och sirap, omkostnader och särskild ersättning till bolaget, utan skall bolaget självt täcka dessa kostnader, mot det att bolaget äger tillgodoräkna sig ett belopp av 20,26 öre per kilogram tillverkad sirap. Sagda öretal blir bestående oavsett produktionens storlek. Beloppet 20,26 öre skall emellertid i nedan angivna utsträckning indexregleras. Posterna bränsle och emballage skola nämligen vid slutet av avtalsåret justeras med hänsyn till då inträffade ändringar i prisutvecklingen i förhållande till det genomsnittliga prisläget i december 1954. Justeringen skall ske med tillämpning av vissa av bolaget uppgjorda och av jordbruksnämnden granskade prisindex.

Samtliga i närmast föregående två stycken omförmälda poster skola omfattas enahanda utgifter, som tidigare regelmässigt pläгат hänföras till respektive kostnadspost, och äger bolaget alltså icke å konton, som falla under statsgarantien, överflytta vad som av bolaget tidigare pläгат bokföras å i detta moments båda första stycken avsedda konton eller i övrigt till statsregleringens nackdel verkställa förskjutningar av kostnader av nu nämnt slag. Under avskrivningar skola innefattas samtliga anläggningsavskrivningar, som beröra sockerrörelsen, samt alltså jämväl sådana, som avse sirapstillverkning, kolkranen, cisternvagnarna m. m. och vilka tidigare avförts före bokslutet å respektive konton.

Skulle före kontraktstidens utgång den 30 april 1956 sådana förändringar beträffande en eller flera av i detta moment avsedda kostnadsposter inträda i pris- eller lönehänseende, som i fråga om höjning ej kunnat av bolaget rimligen undvikas och vilka sammanlagt medföra väsentlig stegring eller nedgång i summan av sagda kostnadsposter, skall efter påfordran av någondera parten förhandlingar mellan dem upptagas i syfte att åstadkomma härav föranledd skälig jämkning av förenämnda belopp per kilogram råsocker.

I den mån sockertillverkningen så bedrives, att råsocker av sedvanlig typ ej erhålles såsom mellanprodukt, utan framställningen inriktas på annan vara av ena eller andra slaget, skall liksom hittills erforderlig omräkning verkställas för fastställandet av den mängd råsocker, som skulle ha framkommit vid tillverkning enligt tidigare sedvanlig framställningsmetod.

Har den för bolagets raffinadtillverkning under avtalstiden använda myckenheten svenskt råsocker överstigit respektive understigit bolagets tillverkning av råsocker under samma tid, skall bolaget för överskottet, respektive underskottet gottskrivas, respektive påföras den del av den enligt första

stycket bestämda multipeln för låsta posten, som enligt av statens jordbruksnämnd granskad och godkänd redovisning belöper å raffineringkostnader.

I den mån under avtalstiden särskilda kostnader uppkomma på grund av beredskapslagring av socker och eventuell kvalitetsförsämring därvid, få dessa kostnader läggas utanför de i förevarande moment avsedda posterna och alltså omfattas av statsgarantien.

Under statsgarantien få inläggas *dels* av bolaget bestridda kostnader till bidrag till vissa odlare för arbetssvårigheter på grund av stenförekomst i enlighet med vad som gällt under år 1954, *dels* intill ett belopp av 250 000 kronor, vad bolaget enligt överenskommelse mellan statens jordbruksnämnd och arbetsmarknadsstyrelsen, å ena, samt centralföreningen och sockerbolaget, å andra sidan, kan komma att utgiva i bidrag till ledarearvode och kockahushåll samt reseersättning för betarbetare.

2 *mom.* Beträffande värdesättningen å lager av råsocker och raffinad skall — oberoende av vad därom må tillämpas i bolagets i dess förvaltningsberättelse intagna bokslut — följande lända till efterrättelse i mellanhavandet mellan staten och bolaget enligt detta kontrakt. Å ena sidan skall såsom intäkt, för vilken bolaget gentemot staten är redovisningsskyldigt, räknas ett belopp, som motsvarar vid räkenskapsårets utgång kvarvarande lager av råsocker och raffinad värderat enligt följande grunder: Kvantitet över normallagret värdesättes till det för året enligt bokslutet framräknade självkostnadspriset. För brist i normallagret avsättes till en s. k. rekonstruktionsfond för sockerlagret ett belopp, som till sin storlek är lika med bristkvantiteten multiplicerad med självkostnadspriset för året efter avdrag av normallagerpriset. Normallagret utgör 103 500 000 kilogram för råsocker och 51 200 000 kilogram för raffinad. Normallagerpriset utgör 55,69 öre per kilogram råsocker respektive 78,38 öre per kilogram raffinad. Å andra sidan skall såsom kostnader räknas *dels* värdet av lagret vid räkenskapsårets ingång med avdrag för värdet av då förefintlig rekonstruktionsfond, *dels* 2 500 000 kronor, utgörande en tiondedel av en år 1953 överenskommen nedskrivning med 25 000 000 kronor av sockerlagrets värde. Först sedan hänsyn på nu angivet sätt tagits till lagervärdesättningen å sockerlagret, skall den bolaget enligt 1 *mom.* här ovan tillkommande vinsten få framkomma.

Vid kontraktstidens utgång förefintligt lager av melass upptages i mellanhavandet mellan staten och bolaget till det för kontraktstiden av Kungl. Maj:t fastställda försäljningspriset å melass. Staten garanterar bolaget att till sagda pris få avyttra det lager av melass, som vid kontraktstidens utgång överstiger ett till 2 500 ton beräknat normallager, därvid förutsättes, att avsättningen av sagda överskottslager genom statens försorg så ordnas, att den ej intränger på bolagets regelmässiga avsättning å den svenska marknaden. Därest efter särskilt medgivande bolaget upptager tillverkning av socker ur melass samt importerar melass, skall rörande dylik sidorörelse och härav berörda produkter i stället gälla vad härom särskilt bestämmes.

3 *mom.* I mellanhavandet mellan staten och bolaget enligt detta kontrakt skall det överskott av betmassa och annan torrs substans, som uppkommer genom återtagning av press- och diffusionsvatten och som betodlarna sålunda icke äro kontraktsenligt berättigade att köpa, icke räknas bland de sockerrörelsens biprodukter, som redovisas i sockerrörelsen.

4 *mom.* Den omständigheten att staten svarar för täckning av bolagets kostnader för sockertillverkningen får ej föranleda bolaget till mindre omständsamhet än eljest i avseende å utgifters vidkännande och företagets eko-

nomiska bedrivande i övrigt, och åligger det alltså bolaget att, utan efter-sättande av driftens planmässighet och företagets rationella bedrivande, iakttaga all nödig sparsamhet i avseende å utgifter av skilda slag och be-träffande bedrivandet av dess verksamhet över huvud taget.

5 mom. Skulle vid avtalstidens utgång kvarstå något under statens ga-ranti ingående kostnadsbelopp, varför täckning ej under avtalstiden av bo-laget erhållits, och träffas ej mellan staten och bolaget särskild uppgörelse om beloppets täckning, har staten att till bolaget omedelbart vid avtalets utgång utgiva vad sålunda återstår. Om å andra sidan det belopp, som bo-laget erhållit i redovisningspliktiga inkomster, skulle vid avtalstidens ut-gång överstiga vad som omfattas av statens garanti, är bolaget skyldigt att, därest annan uppgörelse ej träffas, till staten likaledes omedelbart utgiva det sålunda överskjutande beloppet.

6 mom. Utöver de i detta kontrakt angivna grunderna äger Kungl. Maj:t att med bolaget träffa överenskommelse i avseende å närmare bestämmel-ser om täckning av bolagets kostnader och redovisning av dess inkomster.

5 §.

Vid försäljning av socker är bolaget skyldigt att följa samma grundsatsen som hittills i detta hänseende av bolaget tillämpats för försäljning till leve-ransdagens pris.

Bolaget skall driva sin verksamhet på ett lojalt sätt och så att icke annans intresse obehörigen skadas.

6 §.

Bolagets verksamhet i vad den beröres av detta kontrakt står under till-syn av statens jordbruksnämnd.

Nämnden äger att av bolaget erhålla de uppgifter och taga del av det ma-terial, som den anser erforderliga för tillsynens utövande.

7 §.

I frågor rörande tillämpningen av bestämmelserna i 4 § detta kontrakt rörande bolagets redovisningsskyldighet för sina inkomster ävensom statens åtagande att svara för täckning av bolagets kostnader äger nämnden före-träda staten. Uppstår i sådan fråga meningsskiljaktighet mellan nämnden och bolaget skall nämnden, därest bolaget det begär, underställa frågan Kungl. Maj:t. Innan Kungl. Maj:t fattar ståndpunkt i sålunda uppkommen tvistefråga, åligger det Kungl. Maj:t att inhämta utlåtande i frågan hos en särskild delegation, bestående av tekniskt och ekonomiskt erfarna, opartiska och sakkunniga personer, utsedda på sätt i lagen om skiljemän sägs.

8 §.

Vad i detta kontrakt stadgas innebär ej inskränkning i de befogenheter, som enligt lag och författning må tillkomma Kungl. Maj:t i avseende å bo-laget och dess verksamhet.

9 §.

Detta kontrakt gäller för tiden från och med den 1 maj 1955 till och med den 30 april 1956 eller, i den mån det av avfattningen av vissa bestäm-melser uttryckligen framgår, jämväl tills vidare för tid efter sist sagda dag.

Allmänna uttalanden från förhandlingarna

1. Det har förutsatts, att uttalandet överst å s. 28 i prop. nr 212/1941 skall gälla även beträffande nya avtalstiden (se ock sista stycket å s. 40 i prop. nr 243/1946).

2. Rörande de närmare villkoren för sådan sockerimport, som avses under 1 § fjärde stycket, förutsättes, att mellan Kungl. Maj:t och bolaget här-om ingånget avtal och därvid gjort förhandlingsuttalande fortfarande skola gälla.

3. Det förutsättes, att import enligt 1 § första stycket ej sker annat än efter medgivande av statens jordbruksnämnd.